

es saia

PRENSA
CORTINA

D'ALGaida

nº 47 Novembre de 1.984 preu: 65 ptes.

Fotografia dels nins d'Algaida que assistien a l'escola l'any 1928. L'escola estava aleshores al carrer de l'aigua, a Can Massoles. (Foto cedida pèr Bartomeu Munar).

1ª fila de dalt (drets): Jaume Pistola, Macià Rosset, Toni Pistola, Biel Seguí, Mateu Calderons, Sebastià Matxo, Pere Joan Gaiana, Guiem de Cal Dimoni, Biel Tòfol, Andreu Valent, Nadal Sis, Rafel de Ca Madò Maria Cantonera.

2ª fila (drets): Jaume Tòfol, Biel Majoral, Bernat Ruschild, Toni Calderons, Biel des Cassino, Pere Benet, Nadal Campet, Xisco Brusca, Damià des Carrer Nou, Tomeu des Forn "Dides", Sebastià de Sa Torreta, Toni Cerdà, Miquel Torres, Gustí de ses Cases Rotges.

fila d'abaix: (dret) Miquel "Peixet"; (asseguts) Pere serral, Mateu Campet, Bernat Peret, Joan Verger, Bernat Verger, Tomeu de S'Estació, Bernat Serral, Tomeu Garina, Tomeu Mesquida, Rafel de Son Barceló, Miquel Munaret; (dret) Miquel de Son Reus.

Editorial

"IDÒ, PER QUÈ SERVEIX ES NAS?"

Record haver llegit o haver sentit contar no sé on que una vegada una mare deia al seu fill petit: "No t'afiquis es dit dins es nas". I que aquest, tot estranyat, tot sorprès, li contestava: "Idò, per què serveix es nas?"

Semblantment, si a molts de polítics i càrrecs públics els diguessin "No abuis ni t'aprofitis des poble", contestarien: "I per què serveix es poble si no és perquè mos n'aprofitem?"

I és que en aquest país, en aquest poble, s'han invertit tant els termes que medis i fins tot és ú; millor dit, no és que sigui tot ú, és que s'interpreten al revés. Qualcú ha parlat d'un país d'inversions -no d'invertits-, com si enganxàssim el mul darrere el carro, com si una escopeta disparàs per la culata o com si una torrentada anàs cap amunt. En el nostre cas, com si el poble fos pel governant i no el governant al servei del poble. Aquesta sí que és una inversió greu i perillosa.

Potser el mal sigui que els nostres governants no han tengut mai la curolla de la lingüística ni, més concretament, de l'etimologia de certes paraules. Per això, no saben que batle volia dir primitivament "bastaix", persona carregada d'un pes, encarregada d'administrar justícia, tutor de menors d'edat i de persones impedides, protector del poble i sobretot del dèbil; que ministre equivalia a "servidor", criat; que regidor era el qui guiava, conduïa pel bon camí, orientava; que el conseller (concejal és un castellanisme de sentit paregut) era qui aconsellava, manifestava el seu parer sobre el millor camí per arribar a un fi. Podríem seguir amb més etimologies de noms de càrrecs públics, però només serviria per comprovar que en tots ells hi és manifesta la idea de "servidor" i "protector".

Mirau per on el desconeixement de l'etimologia servirà per seguir pensant que existeix un poble i existeix una nació perquè existeixi un govern, una església, un ajuntament, uns funcionaris, una Guàrdia Civil... I seguirem amb les "inversions": enganxant el mul darrere el carro, disparant per la culata i amb l'aigua del torrent cap amunt.

Qualcú dirà: "I tot està tan capgirat i trabucat?" Desgraciadament, no. Com sabeu, és llei natural que les coses més pesades, més denses, més consistents, més sòlides, vagin a parar al fons i les més lleugeres surin i es quedin al damunt. Idò bé, en aquest aspecte les coses segueixen el seu curs o procés normal: a damunt, a la part més alta hi ha lo més lleuger, lo més buit, lo més insubstancial, lo més insignificant.

Calaix de saastre

"SI ELS RAVES FLORISSIN I ALTRES DISBARATS"

Comèdia escenificada d'un sol acte

Personatges: onze en total, d'edat diversa; representen el batle i els regidors d'un poble.

Escenari: construït de forma que simuli la sala de sessions de l'Ajuntament del poble anterior.

Diàleg:

UN.- Jo no estic d'acord amb això de subvencionar es cartells publicitaris escrits en mallorquí, perquè no el sé llegir, es mallorquí, i estic ben content i orgullós des meu analfabetisme. I per molts d'anys!

UN ALTRE.- A més a més, una norma com aquesta seria injusta, perquè hi ha títols que no es poden traduir an es mallorquí, com per exemple... Plaf! Mem, com es tradueix Plaf? Explicau-m'ho!

UN TERCER.- A mi, no me pareix malament aquesta idea de subvencionar lo nostro; però, si es meus companys són raves, jo també ho vull esser. Per tant, dic que no a aquesta proposició.

UN QUART.- (Fins a aquest moment ha de romandre en actitud profundament pensativa, com si meditàs la forma de redactar un ban que doni instruccions sobre la manera d'elaborar la confitura de pastanaga). Com a tinent de batle de cultura, solemnement proclam que petjada rima amb sobrassada i pués rima amb después. Davant sa forma d'aquests arguments, jo també dic no a sa proposició.

UN CINQUÈ.- (Compta amb els dits; fa números sobre quants d'al.lots han d'estar en perill perquè sigui necessari arreglar la circulació d'un carrer del seu poble) Un... dos... tres... quatre! Només són quatre ets al.lots que poden ser enganxats pes cotxos. No fa falta fer res!

UN SISE.- (Està absent totalment de l'acció. Fa projectes. Mentres es frega les mans i posa cara de llepar-se els dits, parla amb veu baixà)Viatges, molts de viatges! Això és lo que necessiten es vells.

UN SETÈ.- (Du la vara en una mà; amb l'altra pega cops damunt la taula) Ja està bé de discussió! Passam es punt a votació. Vos vull recordar que aquest Ajuntament va aprovar es reglament de Normalització Lingüística, però es meus assessors m'han aconsellat que lo que és necessari és practicar una política de NORMALITZACIÓ SUBNORMALÍSTICA. He dicho! (Somriu)

ELS SET PRIMERS ACTORS.- (A coro) No!

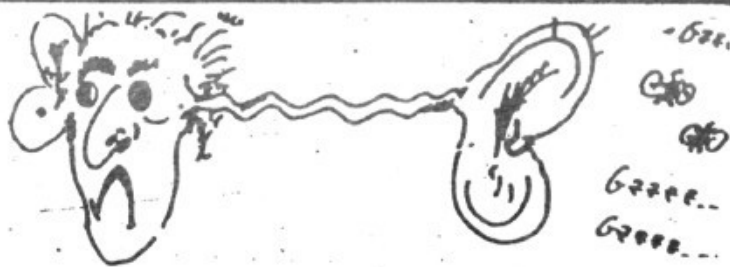
ELS QUATRE ACTORS RESTANTS.- (Els que encara no han intervingut en la representació) Sí! (També ho diuen a coro)

EL SETÈ ACTOR.- (Posa cara de satisfacció total) No queda aprovada sa proposició. (Riu)

CAU EL TELO

En Calaix desastre

m'han dit que diuen

Ja fa un mes -i molts no se'n recordaran-, però aquest Sord encara ho té present, no sé si perquè feia temps que no en veia tants de plegats, de capellans; estic parlant de s'ordenació sacerdotal que tenguérem a Algaida a principis des mes passat, d'En Pere. Allò sí que fou una festa de tot es poble: gent i capellans a rompre, cossiers, cantadors,...; lo que manco hi havia eren autoritats. Un, amb mala intenció, va comentar que si haguessin pogut presidir...

Sa Fira va estar molt animada, hi havia una gentada i es problemes normals de circulació, pintura un poc accentuats. Lo que vàrem sentir comentar va esser que és una llàstima que es migdia tot s'acabi i s'Ajuntament no aprofiti per organitzar qualche acte s'horabaixa. Així sa festa seria més completa.

A l'Obra d'Algaida, a sa "Cultural" fan miracles. I com que ningú de fora ho diu, ho direm noltros. Amb una quota que just cobreix sa suscripció d'ES SAIG, mos donen sopar un parell de vegades a s'any, fan excursions amb ses que qualche vegada hi perden, qualche sessió de cine i conferències, i què sé jo quantes coses més. Enguany s'Assemblea des dia de Sa Fira fou d'allò més "sonada" tant per s'orquestrina que va debutar com ses "personalitats" que hi assistiren (un parell de "rectors" i alts càrrecs "civils i militars") i molta gent a sa que lo que més els sobrava era bon humor i ballera. Sabeu què ballaren!

Quan s'Ajuntament reparteix subvencions deu tenir ben en compte tot això: poder de convocatòria popular, activitats realitzades pes poble, participació dins sa vida des poble... Per això tant l'Obra com es Cossiers tenen dues "bones" subvencions. O ES SAIG, que enguany no sé si podrà gastar tot lo que li han de donar com a subvenció. Sí, ja vos podria dir per endavant què diu s'Ajuntament: que des d'aquí els ataquen molt. Però encara és verjo -s'Ajuntament- d'haver dit en cap moment: "Això que ha dit ES SAIG és MENTIDA". No ho ha dit mai. En canvi a ells els han trobat més de dues vegades "calçons baixos", com diuen els mal parlats.

Per cert, ara que en parlàvem: lo que no crec que haguessin fet mai era dir mentides per escrit, i ara ja no en són verjos: d'aquesta famosa subvenció an es Cossiers de trenta mil pessetes que varen publicar que els havien donat, no hi ha cap cossier que en sapi res. I aquí ja n'hem parlat un parell de vegades, però no reacciona ningú. Menos mal que es cossiers són de bon past i quan hi ha qualche cosa des poble i pes poble, se'n foten de si s'Ajuntament o qui sigui hi intervé, i surten a ballar. Els véreu es dia de s'ordenació sacerdotal d'en Peré? Idò això.

Es dia de Sa Fira, a Plaça, hi havia bunyols, i bons que eren. Aquest grup d'esplai sí que ho és d'admirar. Sense fer-ne crides, d'una manera callada, van fent feina, no s'aturen de fer coses. Aquest mes d'octubre han tornat a començar es curs, i els al.lots cada dissabte horabaixa compareixen allà. I això que a sa mateixa hora per televisió fan en Tarsan, es des cocodrilos i ses moneies; idò així i tot.

Es que no podran dir res, si arriba, són es des futbol. Volem dir que no podran dir res de s'Ajuntament, ni de ses subvencions, porque aquest Sord ha sentit parlar d'una bona ajuda per contribuir sufragant gastos de llum, aigua i altres necessitats. Realment són un robbers que si es camp fos municipal s'Ajuntament se n'hauria de fer càrrec.

Lo més fotut, pel que hem sentit pes poble, és que a l'hora de decidir si a un li donen subvenció o no, no hi ha un criteri clar; el que miren sobretot no és si aquell grup fa una feina dins es poble, si convoca a molta gent,... no. Aquest és des meus, aquest era dels altres, aquest m'emprenya, aquest altre és amic meu, o el tenc de veïnat... I així no es pot anar pel món.

Que vos pensàveu que no ho conseguïrien, es pineros? Idò sí, dins poc temps, mos va dir un que ho havia sentit a sa Sala de Sessions de s'Ajuntament, es pineros tendran uns terrenys pes camp de futbol. O per lo que sigui, si hi volen fer una altra cosa... Perque, maldament els sapi greu que ho diguem; no sé què han de fer un camp de futbol, a Pina; encara un de "futbito"...

Un diumenge que hi havia futbol a Algaida sentiren a dos "fundadors" que posaven messions, i un veia ben clar que l'any qui ve aquell camp seria municipal, mentre s'altre ho veia molt difícil, fins a afirmar que no ho seria per ara. Com que, segons diuen, s'Ajuntament va dir que era qüestió de "dies" o, màxim, de "setmanes" es comprar es camp o no, n'hi ha que parlen de fer quinieles, a veure què passard.

Convendria acabar aquesta "crònica municipal" amb una ditadeta de mel. Es nostre Ajuntament ha asfaltat un parell de carrers d'Algaida, i han fet una bona feina, molt bona feina. I res més, han fet una bona feina.

Ara ja no parlam d'aquest Ajuntament, sinó des pròxim. Convendria pensassin que si segueixen asfaltant damunt es mateix asfalt, aviat s'aigua entrarà a dins ses cases. Hi ha carrers que abans tenien deu o dotze centímetres de voravia d'acera, per entendre-mos-, i avui no en queden ni dos dits. Lo dit, o abans d'asfaltar hauran de llaurar es carrers, o pujarà s'asfalt més que es portals de ses cases.

Ara bé, possiblement pensen es nostros governants des poble que aquesta feina de llaurar es carrers l'hauran de fer en posar ses aigües brutes i netes. I no creim que es d'ara hi pensin molt. Això sí, si segueixen amb sa política d'austeritat, de no fer res, deixaran un bon racó pels qui entraran d'aquí a dos anys, i llavors començaran a parlar d'aquest tema.

Ja n'hem sentit un parell que troben que aquest Sord podria tornar a parlar un poc més de sopars i dinars i deixar anar s'Ajuntament, que ja du una bona creu. I a lo millor tenen rab. Es mes qui ve procurarem deixar-los anar un poc, perque aquest me pareix que hem fet un poc llarg.

I es padrins que segueixen passejant-se, i bé que fan. Són molts es qui pensen que s'ho tenen ben guanyat i que si tota sa vida han feta feina, i molta, ben just és que ara, que tenen humor, temps i un parell de dúros, els disfrutin. I per molts d'anys!

Un Sord

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

NEIXEMENTS

Octubre

Dia 5: Maria-Neus Pizà Moraguès, filla d'Alexandre i Catalina.

Dia 11: David Llopart Mulet, fill de Josep i Maria.

Dia 19: Antònia Puigserver Dantí, filla de Joan i Miquela.

Dia 20: Maria Magdalena Vich Llopart, filla de Manuel i Catalina.

DEFUNCIONS

Octubre

Dia 30: Joan Rubí Salvà, als 62 anys.

CRÒNIQUES MUNICIPALS

El passat dia 16 de setembre va celebrar-se una Sessió Plenària de caràcter extraordinari, en la qual es prengueren els següents acords:

1.- S'anomenaren els tècnics directors de les obres de la Unitat Sanitària local: Joan Sebastià Company i Jaume Amengual Frau, com a arquitectes; Llorenç Oliver Oliver, com a aparejador.

2.- Amb càrrec al superàvit disponible de l'any passat, s'apravà una ampliació de crèdit extraordinari per a la realització d'aquestes obres:

-Aportació de l' per cent del pressupost municipal al Servei contra incendis del Consell Insular de Mallorca (CIM)	349.643 ptes
-Asfaltat del camí de Son Perot	405.325 "
-Obres de reforma a Ses Escoles	1.385.993 "
-Asfaltat dels carrers des Sol, Campet i Antoni Maura	2.100.000 "
Total	<u>4.240.961 "</u>

El nostre grup municipal votà afirmativament en els tres primers casos, i s'absté en l'obra corresponent a l'asfaltat dels carrers per les raons que ja explicàrem en el número anterior d'ES SAIG.

A més, és important remarcar que les obres de reforma a les Escoles es pogueren realitzar abans del començament de les classes, gràcies al nostre vot favorable. Perquè la majoria municipal, en un increïble acte d'irresponsabilitat i de confiança polítiques, va dur aquest punt a una Comissió Permanent on faltaven dos dels seus quatre membres, i en conseqüència no tenien majoria legal per a l'aprovació del crèdit extraordinari. Davant aquesta situació, el nostre representant votà afirmativament perquè les obres quedassin enllestides el més aviat possible, tot i que trobàvem que l'expedient tenia greus defectes de forma.

3.- En la Sessió Plenària de dia 16 també es va aprovar un suplement de crèdit per valor de 1.000.000 pts, dedicades a incrementar diverses partides del pressupost. No és el primer suplement de crèdit que s'ha de fer a fi que l'Ajuntament pugui seguir el seu funcionament normal; suplementes que demostren la poca eficàcia i la molta incompetència de la majoria municipal en l'elaboració del pressupost a principis d'any, el qual està ple d'imperficcions.

4.- Es va aprovar l'expedient de contractació directa de la 3ª fase de les obres d'eixamplament i asfaltat del carrer de Palma. Aquestes obres tenen un pressupost de 3.306.380 pts, de les quals l'Ajuntament aporta 583.478 pts i la resta és a càrrec del Consell Insular de Mallorca (CIM).

5.- S'apravà l'expedient de contractació directa de les obres d'asfaltat del camí de Son Perot. En aquest cas la subvenció del CIM és de 2.296.851 pts i l'aportació de l'Ajuntament de 405.327 pts, amb la qual cosa resulta un pressupost total de 2.702.178 pts.

Tant aquestes obres com les del punt anterior tenen un període de dos mesos per a la seva execució. En previsió que no es repetesqui el retràs de la primera fase de les obres del carrer de Palma, demanàrem que es posi a l'empresa contractant la màxima sanció que preveu la llei, si es retarden les obres.

6.- L'Ajuntament s'ha quedat momentàniament sense secretari, degut al trasllat de l'anterior ocupant de la plaça. Per cobrir la vacant, s'ha sol·licitat que la plaça pugui ésser ocupada en comissió de serveis per Antoni Amengual Frau, el qual, fins que l'Administració Central concedesqui l'esmentada comissió, ocupa-

rà eventualment el càrrec de secretari, figurant com a assessor jurídic de la Corporació.

En l'apartat dedicat a fixar el sou de l'assessor, apuntarem que aquesta nova situació no havia de suposar un increment de les despeses de l'Ajuntament, cosa que aconseguirem.

7.- Es va actualitzar la retribució mensual de Josep Seguí Torrens, que cobrarà 36.000 pts cada mes a partir de novembre de 1.984.

8.- Finalment es va discutir la nostra proposta de contractar una persona perquè realitzi una feina d'assessorament psicopedagògic a les Escoles. El número d'hores de feina setmanals i les tasques concretes a realitzar quedarien fixades segons les possibilitats municipals i les necessitats que especificàs el Claustre de Professors.

Pensam que indubtablement aquesta proposta servirà per millorar la qualitat d'ensenyament, ja que la persona contractada podria fer feines que els mestres, per raons diverses (número d'hores, número d'alumnes, etc), no poden desenvolupar. Inicialment fou aprovada la proposta a la Comissió de Cultura, però en arribar a la Sessió Plenària, el batle, amb una actitud clarament entorpidora, començà a posar inútils entrebancs (converses amb el Ministeri, fer estudis, parlar amb l'Associació de Pares), que no serviran per altra cosa que retardar l'aplicació de la nostra proposta. La qual, per cert, va ser presentada dia 5 de setembre, i discutida dia 16 d'octubre, cosa que demostra el poc interès i el despreci del batle per les nostres proposicions. Creim necessari aclarir al Sr. batle que amb la seva actitud no fa la punyeta al PSM, sinó als nins i nines algaidins, únics i vertaders perjudicats amb aquest assumpte.

Grup de regidors del PSM

NOTICIARI

PREMIS "ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA DE MALLORCA"

L'"Associació de Premsa Forana de Mallorca", amb la col.laboració i patrocini de La Caixa de Balears "Sa Nostra", convoca el Segon Concurs Periodístic "Associació de Premsa Forana de Mallorca" amb l'objectiu de premiar els millors treballs sobre temes d'actualitat a Mallorca. El concurs es regirà per les següents BASES:

- 1ª Els treballs que hi participin estaran escrits en llengua catalana.
- 2ª Els treballs s'hauran publicat, dins els terminis fixats, a qualsevol de les publicacions associades.
- 3ª Podran participar-hi tots els col.laboradors habituals de les publicacions.
- 4ª Per optar al premi, els treballs s'hauran d'haver publicat dins els següents terminis: des de dia 1 de maig de 1.984 fins a dia 30 d'abril de 1.985.
- 5ª Per optar al premi, l'autor del treball per mitjà del director de la publicació on hagi sortit a llum enviarà el retall del mateix per triplicat a nom de l'Associació de Premsa Forana, Carrer Princesa, 24. Sant Joan.
- 6ª El jurat es donarà a conèixer en el moment de la concessió dels premis i el seu veredictes serà inapel.lable.
- 7ª El veredictes es farà públic dins el mes de maig de 1.985. El lloc i el dia seran comunicats oportunament.
- 8ª L'Associació es compromet a editar els treballs premiats.
- 9ª Els premis que s'atorguen són els següents:
  - Tres premis de 30.000 ptes cada un.
  - Un d'ells tindrà un premi d'honor consistent en una escultura d'En Pere Pujol.
- 10ª Els participants es comprometen a acceptar aquestes Bases. Els membres del Jurat resoldran els casos que no hi estiguin prevists.

Volcar

— Toni Garau —

Ningú dels sants pares havia sospitat que aquells documents arnats em donassin la clau per entendre el trist viure de tanta gent. Cap d'ells, per molt sabuts que es deien, els havia llegit. Res, papers sense importància. Qui els he voldrà llegir? I així, gràcies a la ignorància dels mestres del Poble/de l'Església, ens ha arribat aquesta rondalla.

E N L L U E R N A T S

N O S A B E U C A M I N A R : V O S D U E N . . .

Això era un Poble/una Església que a mitjan segle -i més envant- encara sols tenia una sola llum. Només una. La gent i la genteta no en podien tenir cap altra. Només ella. L'oli de les tafones era requisat perquè, de cada any, tengués més força. Havia de ser més potent, amb més lluminositat. Fora fosca! Només llum ...

Qualcú se'n preocupava de fer anar els seus raigs cap a una part o l'altra. Ells sabien on feia falta, on era més necessari. Ells coneixien per on el Poble/l'Església havia d'anar. Ells pensaven que bastava que uns pocs -els elegits pels déus- pensassin pels altres. Ho feien, repetien la cançó, millor. I, també, era una tasca que qualcú, ben sacrificat, havia de complir. (El més trist de tot és que pensaven fer-ho bé.)

- i vengia llum i més llum ... I anau per aquí i no aneu per allà ... I això és bo i això no vos anirà bé ...
- i deien que ja en teníem de llum ...

Mes, la veritat, era una altra. Tràgica. Dolorosa. Aquell gran focus no ens donava claredat. Sols era unallum que ens enlluernava : quan la miràvem -i quin remei si no n'hi havia altra!- ens deixava cecs, a les fosques. Tan sols podíem anar cap on ella estava. Però, cegats, no sabíem on trepitjàvem i els homes i les dones que també anaven pels mateixos indrets no tenien fesomia. Sols eren unes ombres sense pensament ni sentiment. La claror no venia des de dins, del que tots i cadascú podia anar bressolant en el silenci de ca seva.

No havíem pogut fer-nos transparents. Ningú havia trobat el seu racó estimat. No hi havíem pogut arribat. No podíem encetar el camí.

- només un bon camí. Començaren a construir autopistes. La comodat per damunt tot. Facilitar-ho al màxim. Quan més contents, millor anirà. Així demostrarem que som moderns, que no estam tancats al progrés ...

Mes, sempre hi ha uns brusquers que cerquen la seva camada. Volen sèbre per on trepitgen. Estimen més la terra que els fa camí que el premi final. Estimen tant la llibertat que accepten el risc d'equivocar-se i haver perdut temps i esforç. Estimen tant el fer camí que no els hi fa por cap dificultat. Estimen tant el temps que no tenen cap pressa. Saben que sols així pot anar bé. Saben que sols així cadascú pot trobar el gust de trescar i de caminar i de seure i d'anar envant. Sabent i coneixent. Per pròpia voluntat. Amb estimada llibertat. En fidelitat arriscada.

- i havien de donar l'esquena a aquella única llum. I tenien que espanyar-se les mans per treure l'espina que encetà la seva petita claror. I l'havien de defensar. I quan en trobaven una altra semblant, el seu caminó es feia més alegre. I malgrat tot continuaven el seu rodamón. I ningú -Ningú!- els hi podia arrabassar que potser arribarien més lluny d'on estava aquella sola i única llum.

Si el camí ja era seu, si el pensament i el sentiment i el patiment eren ben seus, també la seva claror era més fonda, més autèntica. I, a cada passa, n'estaven més convençuts. I tant de bo tots volguessin començar el seu camí, encetar el foc de la seva veritat. I, també, els qui dirigien el focus, mirassin si encara en sabien de caminar i de conèixer-se. Que potser encara -coixeu, coixeu, els hi aniria bé.

SA LOCOMOTORA DE S'ESPLAI

Uep amics, com estau?. Ja torn esser aquí per contar-vos coses des grup d'Esplai.

Aquest passat mes d'Octubre ha començat es curs 84-85. Tots hem iniciat amb il.lusió aquesta tasca que serà compartida per nous nins que per primera vegada s'han matriculat a s'Esplai i també per dos nous monitcrs que s'han afegit al tretze que ja hi havia.

Aquest any hem canviat el funcionament del curs. Per començar hem fet dos grans grups: un de grans i un de petits.

Els petits poden triar entre tres tallers: un de natura, un de manipulació de fang i un tercer de joguines. Els grans ho poden fer entre els taller de manipulació de fang (que com pdeu veure es doble, és a dir, n'hi ha pels dos grups), el d'art dramàtic i el de revista.

Aquests tallers duraran tot el curs i cada nin treballarà un trimestre complet en el taller que hagi triat.

Aquestes activitats es realitzaran cada dissabte horabaixa a les quatre, al nostre local.

Per altra part l'èxit obtingut l'any passat pel taller de guitarra, ha fet que aquest curs es tornin posar en marxa; esperam que siguin molts els nins i nines que s'hi apuntin.

El taller de ball de bot que es realitzava el dissabte dematí, per ara no funcionarà.

Pel que fa referència a les sortides, la primera la farem dia 7 de Novembre. El lloc encara no està decidit, però ja informarem als nins més endavant de les sortides. Aquestes no es faran cada tres dissabtes, com es feien l'any passat, sinó que es faran segons un programa elaborat a principi de curs; vàrem pensar fer-ne una o dues per trimestre, dependrà del funcionament de les activitats que es realitzin.

A més a més d'aquestes sortides generals de tot el grup, hi ha un parell de tallers -el de natura, el de manipulació de fang i el de revista- que han organitzat les seves pròpies sortides.

Ens queden moltes coses per dir-vos que als propers números d'Es Saig vos contaré.

Esper que el passat dia de Sa Fira compràssiu moltes coses i que els bunyols que feren els de s'Esplai vos agradassin molt.

A reveure.

EL SIURELLS

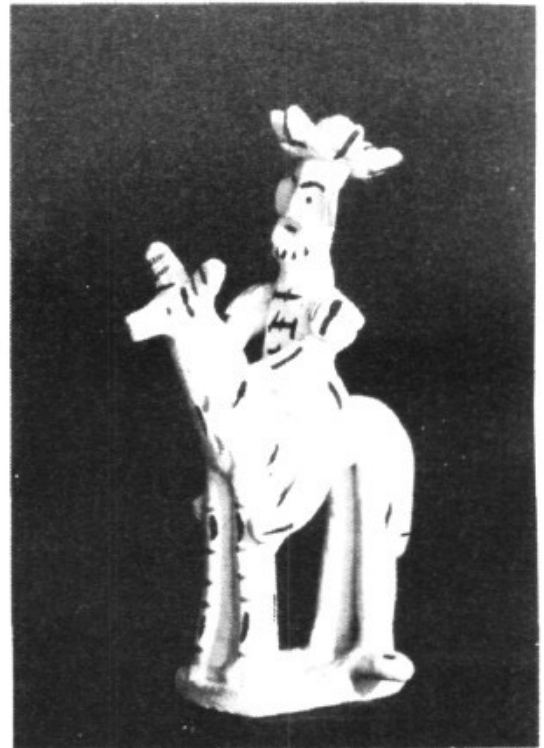
L'origen del siurell és molt confús; majorment se li dona procedència fenícia o àrab i fins i tot hi ha qui diu que els començà a fer un frare inqueró quan, degut a la desamortització de Mendizábal, es quedà sense feina. El que és cert és que se'n fan per tot el món i que figuretes que amb un poc d'imaginació es poden anomenar siurells se n'han fetes des que s'inventà la ceràmica. El "pito" s'ha de suposar que fou afegit molt posteriorment a la figureta.

Els materials que intervenen en la fabricació del siurell són: Fang, calç i pintura. Certes faltes a la capa de calç es dissimulen amb pintura blanca. Hi ha hagut siurellers que han canviat la calç per una mescla "secreta" que si bé tenia l'avantatge que era més mala de desferrar del siurell i que si es tacava es podia rentar, tenia el defecte que l'acabat del siurell resultava rar, i per això es va emprar poc temps. Els colors que s'empren per a pintar-los són el verd i el vermell; a Inca també empraven el color blau i el groc, però des de fa uns anys ja no se'n fan. Hi ha qui utilitza els colors brillants i qui els prefereix apagats.

La tipologia del siurell està formada per unes formes fixes: home, rei i dimoni, drets i a cavall, i dones dretes, i per un número tan variat de formes com ho permeti la imaginació de qui els fabrica. Una forma nova que té molta acceptació és la cova de betlem i també, -però no tant com la cova-, els reis màgics. També hi ha formes que quasi han desaparegut: Unes, com l'avió i la motocicleta, perquè la gent -que és qui els compra-les considera "formes noves", cosa totalment errònia, ja que abans es feren en gran quantitat i tingueren molta acceptació (es pensi que el siurell era una jogueta per a infants). Altres, com el bou, ja quasi no es fan perquè són molt fràgils degut a la seva forma, sobretot el que més es romp són les banyes, i el siurell de per si ja és una peça molt fàcil d'espenyar.

El tamany dels siurells va des dels tres centímetres fins a peces de seixanta i setanta centímetres.

La funció del siurell ha canviat totalment en pocs anys; d'esser una jogueta per a nins i que només es solia comprar una vegada a l'any, a la fira del poble, ha passat a esser un objecte d'adorn que possiblement s'hagi folkloritzat un poc massa. Des de fa uns anys s'ha posat de moda regalar-ne en certes celebracions com batiments i primeres comunions i també se'n regalen als assistents a congressos i convencions, i fins i tot hi ha botigues que per Nadal en regalen als seus clients. Crec que, un cop més, s'està fent un abús en lloc d'ús de la cultura popular.

El siurell està catalogat dins el grup de "ceràmica femenina", cosa que ha estat veritat fins no fa molts d'anys; qui els feia era la dona i, en algunes ocasions, les filles dels rodors, però degut a la gran demanda actual en fan indistintament homes i dones. A vegades en l'elaboració del siurell hi intervenen tres o quatre persones: una fa el "pito", una altra el cavall, una altra el cavaller i una altra els emblanquina i pinta.

Els centres productors de siurells estan localitzats a Consell, Pòrtol i Sa Cabaneta. A Consell es fabriquen al

"Tejar Consell", que està a la carretera que va de Santa Maria a Consell; es fabriquen d'una forma bastant industrialitzada (per la quantitat, no per la forma de fer-los). A Pòrtol en fan a l'olleria de Can Bernadí i també la dona d'un oller de Can Vent. També el roder mestre Miquel Serra en fa, però en poca quantitat i només tamany grossos. A Sa Cabaneta en fan a Can Bernadí Nou i a Ca madò Bet; a Can Bernadí Nou els fa el roder i la seva dona i a Ca madò Bet la seva filla ajudada pel seu home, que és propietari de l'olleria de Son Ros i que només li ajuda a fer els cavalls i els "pitots". Darrerament han sortit "espontanis" que s'han dedicat a fer-ne, però d'una forma temporal i sense continuïtat.

Aquest canvi en la funció del siurell de què abans hem parlat és clar que ha

estat molt beneficiós pels siurellers, que han passat de vendre'n unes dotzenes a l'any a veure's obligats a rebutjar moltes comandes per falta de temps per a poder complir els encàrrecs.

Se segueixen venent, com abans, a les fires dels pobles, però també es venen en gran quantitat a les botigues de Palma i d'alguns pobles. També es venen al domicili de qui els fa, però degut a la gran demanda resulta a vegades difícil poder trobar-n'hi.

Com a nota curiosa, des del mes de setembre a l'olleria de Can Bernadí, a Pòrtol, fan una peça amb dues figures que ballen i un lleterret a la base que diu "cossiers".

Rafel Antich "Xaramec"

Els "quintos" d'enguany: una bona colla.

Noticiari de l'O.C.B.

La Junta Directiva es sent molt satisfeta per l'assistència massiva a la festa del dia de Sa Fira, que va esser en tot moment ben animada per l'Orquestrina (Conjunt d'Algaida i gent jove de la Banda de Música).

La vetlada començà amb l'Assemblea general i inauguració dels cursos 1984-85; seguidament es passà al tradicional sopar per a tots els socis, hi havia de tot i molt i ens poguerem omplir fins que en tenguérem ganys.

Just acabat el sopar la música de l'Orquestrina va començar a animar la festa i tots ens posàrem a ballar, fins passada la mitja nit.

Volem donar les gràcies i l'enhorabona a l'Orquestrina per la seva bona actuació, i des d'aquí els volem animar a seguir endavant. Ja ho sabeu: sempre trobareu les portes de l'O.C.B obertes.

També volem donar les gràcies a tota la gent que d'una manera totalment desinteressada ens va deixar uns preciosos ramellers, amb els quals montàrem el dia de Sa Fira dematí una exposició que va esser un èxit. Moltes gràcies!

O.C.B.

ACTIVITATS:

Dia 10 de Novembre a les 20 hores al local social de l'O.C.B. començarà el curs de llengua catalana per a gent iniciada. Tots els interessats basta que es presentin a l'O.C.B dia 10.

Dia 23 de Novembre hi haurà una trobada amb tots els interessats a formar un col·lectiu amb la finalitat d'estudiar fets relacionats amb la història d'Algaida. A les 21 h. al local social de l'Obra Cultural Balear.

Dia 25 de Novembre. Excursió a "Ses Figueroles" des de "El Coll de Sa Batalla" fins a Caimari. A les 9 h, a sa Plaça.

Dia 1 de Desembre a les 21 h. sopar concurs. Tots els participants han de dur un plat de lliure elecció, dolç o salat.

SA FIRA

A les fotos que vos oferim a aquestes planes podeu veure com va estar d'animada la inauguració de curs a l'Obra Cultural: bon sopar, música i ball ben vitenc. També hi podeu veure un racó de l'exposició de ramellers. I, com cada any, els "quintos" fent bulla i gresca amb esquelles i picarols.

ELS CUCS

Es el resultat de la parasitació de l'home per cucs o helmints, que es divideixen en cucs rodons o Nematelmints i cucs plans o Plathelmints. Aquí ens referirem als cucs rodons i, d'entre ells, el més freqüent al nostre medi que és l'oxiur.

L'oxiur: Habita a l'intestí prim; les femelles posen els seus ous a les vores de l'anus i allà es fixen i fan la posta d'ous, no a dins el recte; és per això que no es troben dins els excrements. Després, en unes tres hores, l'ou ja és infectant i si s'ingereix arriba al budell i dona lloc a un cuc adult.

Els símptomes que solen produir són irritació i coïtja o picor anal (a les nines, coïtja vulvar), somni intranquil, insomni, cruixir de dents, irritabilitat, enuresis (orinar-se durant les nits), pèrdua de pes i de gana.

No són afectats per les condicions ambientals, però les condicions higièniques correctes acaben amb ells.

L'home n'és l'únic reservori, és a dir, l'únic organisme animal en què es desenrotllen aquests gèrmens i és capaç de comunicar-los a altres.

Lo més important i delicat és la reinfestació, que es produeix amb gran facilitat, ja que causen picor, el nin es grata i queden els ous a la zona unguar (davant les ungles); si introdueix el dit a la boca, es produeix la reinfestació.

També es pot transmetre per altres conductes:

-Els ous tendeixen a fixar-se a la pols i, per inhalació, arriben a l'aparell digestiu.

-Per ingestió d'aliments contaminats.

Però la més freqüent i important és l'autoinfestació.

De tot lo dit anteriorment podem deduir que, a part del tractament mèdic, lo més important és la profilaxi, evitar la presència d'ous en el medi ambient, que en general es pot realitzar de la següent manera:

-Aplicant pomada a les vores de l'anus, a fi d'evitar la picor i impedir la fixació dels ous. S'aplica la pomada el vespre i després s'ha de rentar el matí.

-S'ha de dormir amb roba interior ajustada, que diàriament s'ha d'esterilitzar bullint-la, així com la roba del llit. Quan es recolleix la roba, no s'ha d'orejar ni espolsar, perquè aleshores els ous anirien a l'aire i s'escamparien per tota la casa. S'ha d'aplegar i recollir-la sense estendre-la.

-Es molt important la higiene personal, sobretot de les mans; és precís i convenient netejar-se les ungles i tallar-les amb freqüència.

Alexandre Pizà

XERRADA COL·LOQUI

SOBRE

LLAVORS DE SEMBRA

CERTIFICATEDES

DIA 15 DE NOVEMBRE

A LES 9 DEL VESPRE A SA RECTORIA

ORGANITZA:

UNIÓ DE PAGESOS DE MALLORCA

~ LA MIXOMATOSI ~

La mixomatosi arribà a Espanya i a les Balears a mitjants del 1950, després que Delille va experimentar a França un virus mixomatós australià amb la intenció d'aturar el mal que els conills causaven als cultius de la seva finca.

Etiopatogènia: Produeix la mixomatosi un virus paregut al de la pigota que provoca en el conill -rars vegades en la llebre- una blefaro-conjuntivitis mucopurulenta amb inflamacions, mixedema (insuficiència tiroïdal) i tumors generalitzats a la pell, orelles, anus, etc.

La mortalitat ha descendit i actualment està entre un 60-40% dels animals afectats.

Donada la importància social i econòmica de la malaltia i la no existència d'un tractament adequat, convé assenyalar com a importants les mesures profilàctiques.

Les mesures de prevenció s'han de prendre tenint en compte la biologia del conill de camp, el virus i els insectes propagadors (pusses i polls).

Les precaucions que s'han de prendre són:

- 1- Educació sanitària
- 2- Repoblació de conills
- 3- Vacunacions massives

1- Educació sanitària: S'han d'enterrar els conills morts; és precís abandonar la vella costum de deixar-los penjats.

Els manescals titulars vetllaran a fi que es compleixi la normativa al respecte.

2- Repoblacions: Convé fer-les a base de conills del tipus *Sylvilagus americà*, que no són sensibles a la malaltia.

3- Vacunacions massives: A pesar que aquesta feina és difícil de dur a terme, les experiències realitzades a vedats de la província de Ciudad Real demostren l'efectivitat de tal mesura. S'han d'eliminar els paràsits, desinsectar i vacunar el major número possible de conills; després es tatuen o se'ls fa un tall a l'orella per comprovar posteriorment els resultats.

Les experiències demostren que els conills que sobreviuen a la malaltia estan parcialment protegits contra ella; en canvi les cries després de la desmama són molt propenses a agafar-la; per això es diu que si s'anticipa el permís

de caça pareix que la mixomatosi no s'estén tant: és perquè es cacen moltes cries al principi de temporada que si no es moririen.

Finalment apuntarem que les mesures profilàctiques són molt costoses i llargues, difícils de posar en pràctica; per això aquesta epizootica o malaltia contagiosa segueix causant mortaldats dins tota classe de vedats. Per altra part, la reproducció d'aquest roedor -recordem que una femella pot produir 20 conills per any- és tan prolífica que la conservació de l'espècie està més que assegurada.

Antoni Munar. Manescal.

PLUVIÒMETRE

Ja vos informàrem que les pluges caigudes a Algaida durant el passat any agrícola representaren 362'2 litres per m². Aquesta quantitat és molt baixa, la més baixa dels darrers 51 anys.

Ja dins l'any agrícola que hem començat, trobam les següents dades:

setembre: 46'7 litres

octubre: 20'3 "

Aquesta és la informació que ens proporciona l'apotecari Gabriel Martorell. Podem comprovar que seguim amb el dèficit d'aigua i el mal és que ja l'arrossegam des de fa uns quants anys.

ESPORTS

BILLAR

Es nostro paísà en Bernat Llompart "Blanc" va ocupar es tercer lloc en es trofeu de sa Fira disputat a Llucmajor; no cal dir sa punteria i es pols que va tenir en Bernat per arribar a aquest tercer lloc davant uns billaristes de gran categoria. Enhorabona!

Durant aquest mes de novembre i organitzat per sa Penya Algaidina de Billar se celebraran es campionats de billar a una banda i al quadro, dues modalitats que es nostros entusiastes billaristes han introduït al nostre poble.

Esperam que es nostros representants en Tomeu Tomàs, en Pere Capellà i en Bernat Blanc durant aquests campionats comptin amb es costat d'aficionats i públic en general, no tan sols per animar-los sinó amb ajuda de qualsevol classe ja que és un petit grup d'aficionats es qui suporta tot es pes de s'organització.

PIPERS

Es passat dia 7 d'octubre es va celebrar a ses Reials Dressanes de Barcelona amb una participació de 280 pipaires de tota Espanya es Vè. Campionat d'Espanya.

Es nostro Club de Pipers, com de costum, hi va participar amb 11 fumadors i fent un més que acceptable paper.

Per de prompte, una fumadora, na Vicenta Vila, palmesana adscrita al Club d'Algaida, es proclamà triomfadora i, per tant, Campeona d'Espanya.

En quant a participació masculina, en Tomeu Mariano i en Miquel Munar quedaren dins es trenta primers amb dret a premi. Per equips es des nostro poble va quedar quart darrera els de Palma, Barcelona i Madrid.

Com a notícies vinculades an es pipers, hem de dir que ja està confirmada sa Vª fumada de Sant Honorat per dia 12 de gener; també està acceptada s'organització des Campionat d'Espanya per a l'any 1978 al Poliesportiu d'Algaida.

Enhorabona!

FUTBOL

Començarem pels més jovenets que, com ja dèiem, han començat organitzats i amb ganes de fer una bona temporada, que no és més que ensenyar a aquests nins que comencen sa disciplina i es joc des futbol.

Els encarregats de s'equip han establert uns trofeus de cara a motivar-los. Per sa regularitat hi ha dos trofeus: 1er. Sa Talaïeta, 2on. Cas Colaús. Per premiar sa deportivitat hi ha un trofeu de La Caixa; i pels màxims golejadors dos trofeus: 1er. Toni lsern i 2on. Taller Salas.

Es primer partit va

esser un èxit ja que guanyaren dins S'Horta per 1-3, amb dos gols d'en Vanrell i un d'en Falconer. Es segon partit dins Algaida, un partit molt disputat, l'empataren a dos gols amb el Cardessar.

Es juvenils comencen a tenir problemes ja que perdre punts a dins Es Porrassar pot desmoralitzar encara més a s'equip que és molt jove i amb poques hores de vol en aquesta categoria. Esperam sa reacció des nostros juvenils.

Es resultats des mes d'octubre són:
Porto Cristo-Algaida 4-4
Algaida-Artà 2-1
Espanya-Algaida 6-1
Algaida-Felanitx 0-4
Algaida-Petra 4-3

Ja dins Regional, hem tengut aquests resultats aquest mes:
Algaida-Alqueria 3-1
A. Rafal-Algaida 2-0
Algaida-Juve 1-0
Verge de Lluc-Algaida 1-0
Algaida-Sant Jordi 1-1

Es gran problema de l'Algaida és marcar gols. Dins Es Porrassar, llevat de s'empat amb el Sant Jordi, es va guanyant encara que passant molta pena. A fora camp es perd normalment per sa mínima: o bé no mos han de fer aquest gol que mos fa perdre o bé sa delantera s'ha d'espavilar i l'ha de superar. Sa qüestió és eliminar aquests negatius que pesen molt. Confiam que aviat arribi sa vena golejadora i deixem de patir tant.

QUÈ EN FAREM DE L'ESCORXADOR?

És una llàstima que a Algaida no tenguem cap facultat de Dret, perquè així podríem entretenir-nos pensant en si és o no convenient instal·lar-la a l'escorxador municipal. O també podríem pensar en la possibilitat d'instal·lar-hi un Museu d'Art Contemporani; però com que aquí no és Ciutat, les nostres aspiracions han d'anar més baix, més arran de terra, nos hem de conformar amb més poca cosa. Crec que tots, si l'Ajuntament ho vol, hauríem de cercar alguna utilitat a aquest singular edifici, perquè segons pareix ara no es pot ocupar per la finalitat que es va construir; o al manco així ho han volgut les nostres autoritats. Per ventura nos donaran una sorpresa i es despenjaran que allà hi faran un parc d'atraccions, o el local social dels "Premios Villa de Algaida", o qui sap; a les eleccions deien que farien un local pels vells i que no seria a la Rectoria.

El que és cert és que allà no hi volien ni escorxador ni local de la cooperativa. A uns els deien que no podia haver-hi escorxador si la cooperativa ocupava aquells locals, i als altres el contrari. Els carnisers no podien veure els pagesos perquè els llevaven el lloc i els pagesos pensaven que els carnisers volien tot el local per ells. Un any després els pagesos són a la farinera i els carnisers van a l'escorxador de Lluçmajor; i l'escorxador d'Algaida ben buit esperant a veure quina sorpresa li espera.

També podria esser que servís de dipòsit pels cotxes que retirarà la grua quan aparquin davant les portasses, naturalment les que paguen el nou impost municipal i que tenen el disc o la placa de "vado permanente". Seria una bona cosa perquè per una part aviat totes les portasses pagarien l'impost i entrarien molts de dobbers a l'Ajuntament i per altra part se crearien nous llocs de treball -no tants com amb la fàbrica d'asfalt-, però contribuiria a disminuir el número d'aturats. A més ajudaria un poc als municipals a posar ordre, especialment els divendres, dissabtes i diumenges, sobretot devers sa Plaça i sa Placeta. La gent aniria alerta a quedar-se sense cotxe.

També podria servir per a moltes altres coses, però nos aturarem de donar idees; les nostres autoritats n'han de pensar qualcuna. Pensar qualche vegada a l'any no fa mal.

Fa devers un any es va fer un plenari a l'Ajuntament per decidir si volien escorxador o no, va esser un plenari molt mogut, interessant i aclaridor. Les nostres autoritats pareixien molt decidides a que Algaida seguís tenint escorxador. Se va decidir que la cooperativa havia de sortir del local i que es donava un vot de confiança al batle per a seguir les gestions amb el Consell; i que per a prendre la decisió definitiva se convocaria un altre plenari. La decisió fa temps que es va prendre i encara no se n'ha convocat cap de plenari.

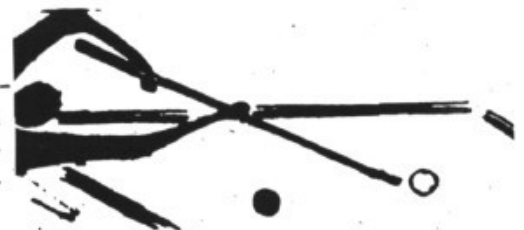
Andreu Majoral

---

sports · sports · sports

Es veterans sí que enquany han començat bé, encara que en es darrer partit perderen s'imbatibilitat. Esperam que sa bona ratxa segueixi, si bé és vera que ara començaran a desfil·lar p'Es Porrassar els equips de davant.

També hem d'informar des susto que mos va donar en Xesc Ramis amb sos problemes de cor que va tenir. Afortunadament sembla que els va superant encara que requeresqui es seu tractament. Anim, Xesc!
Joan Trobat

PINA

COMENTARI:

Pina: poble petit, que és llogaret d'Algaida. Vet aquí una definició de lo que és Pina; emperò els pineros no mos conformam amb aquesta definició, volem que Pina sigui qualque cosa més.

Què volem els pineros que sigui Pina? Aquesta pregunta la mos hauríem de fer tots els pineros, que pel fet de ser-ho se suposa que estimen Pina i per això volen col.laborar i fer feina perquè Pina sigui qualque cosa més que un grup de cases on hi viuen unes persones.

Sembla que el poble estigui adormit, com a comunitat, ja que se fan poques coses -per no dir cap-. Hi ha com una passivitat dins l'ambient del poble, de deixar passar el temps i ja veurem lo que succeeix.

Tenim l'Associació de Veïns, que, a part d'haver-se fundada i haver fet qualque activitat en es principi, no ha fet res més, no se'n parla d'ella; d'això, qui en té la culpa? Crec que tots els pineros, començant per noltros.

Actes culturals, ja sigui pels al.lots o per a les persones grans no se'n fa cap.

No basta xerrar per dir lo que no es fa i per dir lo que s'hauria de fer; és una postura molt còmoda i molt estesa entre la gent. De fet lo que feim ara escrivint aquesta plana no és més que això, però voldríem que fos qualque cosa més; crec que és hora que els pineros que es donen compte d'això i voldrien fer qualque cosa més per Pina, mos hauríem de juntar i treballar un poc pel poble.

NOTÍCIES

Ha començat a disputar-se el I torneig d'escacs d'hivern a Pina, amb una participació més nombrosa que la que hi va haver per les festes del poble, sobretot entre els al.lots; mos n'alegram i desitjam l'èxit pels organitzadors.

El dia de les verges dematí, la plaça de Pina va aparèixer tota enramellada de cossiols de les fadrines del poble. El vespre abans els joves els havien tragi-nat; és una tradició que es conserva a Pina i esperam que per molts d'anys. Lo que n'hi ha que pareix que no estan conformes amb la manera com tracten els ramellers, sempre se'n espenya qualcun i ja podeu veure l'enfado que agafa la qui és seu, sobretot si és un rameller que aprecia; això ha passat casi cada any, però no vol dir que els joves no puguin anar un poc més alerta i així no hi hauria queixes. També mos digueren que n'hi va haver que hi anaren de prest amb sa pila per triar qualque rameller que els agradava i no era seu.

Dia 1 del passat mes d'octubre moria víctima d'un lamentable accident de treball n'Andreu Ramis Llabrés; va quedar davall una "apisonadora" que va caure per un desnivell a la carretera d'Algaida a Lluçmajor, prop de Randa.

Xesc Oliver

LA TARDOR

Ai tardor, trista tardor,
que deixes s'estiu darrera
i sa rotja polseguera
per entrar dins s'amaror.

Mes de setembre partit,
setmana de los Sants Metges;
si plou no creixen herbes,
segons resa un ditxo antic.

Comencen es llamps i trons
sa seva veu escampada
i una negra nuvolada
pitjor que un esbart de corps;
es sol un poc més tard surt
amb sa resplendor més morta
i més prest se'n va a la posta
fent així es dia més curt.
De l'arbre ja cau sa fulla
que sempre l'escampa es vent
i serveix per aliment
a s'animal que remuga.
Es pagès ja escampa
per sa terra sa llevor,
esperant aqueix favor
de sa natura tan sàvia.

I des sol es pobres raigs
a sa garriga amarada;
aquesta és sa temporada
que surten esclatassangs.
L'orenella ja cansada
de volar per l'infinit
fora d'aquí ja és partit,
ja comença s'emigrada.
I sempre s'ha vist així,
sa cosa no mudarà:
quan l'orenella se'n va
es tord ve de cap aquí.
Ai tardor, trista tardor,
de s'hivern ho ets sa porta
sa natura pareix morta
a dins tanta de fredor.

Bernat Coll i Sureda

obres il.legals ?

Casa
de devora
s'Estació

Xalet
des carrer
de Palma

NOTICIARI

CONCERT DE LA BANDA DE MÚSICA D'ALGAIDA

La Banda de Música d'Algaida oferirà un concert el pròxim diumenge dia 18 a les 12'30 (després de la missa) a l'Església en el qual interpretarà les següents peces:

"Laberinto 24". Pasdoble d'Antoni Llompart.

Intermezzo de "Cavalleria Rusticana" de Mascagni.

"El sitio de Zaragoza". Fantasia militar de C. Oudrid.

Trompetes solistes: Miquel Ramon Oliver
Francisco Ramis

"La canción de los nidos". Polka per a dos clarinets.

Clarinetes solistes: Llorenç Jaume
Gabriel Oliver

"Coppelia". Fantasia de l'opera de Leo Delibes.

"La Balanguera". Música d'Àmadeu Vives.

Director: Emilio Robles.

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural

d'ALGAIDA

mensual D.L. P.M. 495-1980.

dirigeixen: Delfí Mulet

Francesc Antich

administra: Llorenç Oliver

mecanografia: Mireia Mulet

fotografia: Joan Balaguer

dibuixen: Jaume Falconer

col.laboren: Andreu Oliver

Pere Mulet

Jaume Balaguer

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Cat. Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tel. 665042/272576

ES SAIG es responsabilitza
només de l'Editorial.

Imprimeix: Apostol y Civi-
lizador. PETRA.

*Un sol
fi:
Mallorca.*

CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA

PASSATEMPS

◆ PROBLEMA MATEMÀTIC

El problema que vos plantejam avui és ben senzill i suposam que tots el resol-dreu sense dificultat. Diu així:

Quants d'animals tenc a ca meva, sa-bent que tots són cans llevat de dos, tots són moixos llevat de dos, i tots són lloros llevat de dos?

SOLUCIÓ: Com delem, és ben fàcil: tenc tres animals que són un ca, un moix i un lloro.

◆ Fuga de vocals:

S. M.L.C.. N. T. .M.c
. S'.M.R N. T. LL.N.TG.
. S. S.N N. .SP.R. LL.T
N. S. T.L.NT C.MP.N.TG.

M. D...N Q... .S V. R.F.RC.
-D... .N H.M. .B..R.D.T-
B..R. F.NS.Q... .M D.N. F.RC.
P.RQ... J. N. M'.G..NT DR.T

◆ Solució a la passada fuga de vocals:

Sa feina és santa i assanta
i és bona p'es qui en vol fer,
en no esser un malfener
qui la veu i no l'enquantra.

No em voldria morir mai;
sempre estar així com estic:
ni més pobre ni més ric
ni més jove ni més jai.

A T E L A R T S E D
C P N G A I A B E E
A T N F L L N L S N
M I O L L I E P O T
E T O E E M I A I A
T P R S R G E R T L
A L M A O C I E N S
I F A R M E L L A C
L O S S N A F E M I
P H G R E L E T E R

◆ Sopa de lletres

Es tracta de localitzar deu peces de l'arada mallorquina. Es poden llegir a l'endret i a l'enrevés, en horitzontal, vertical i diagonal.

V I C T O R V A L S
B M P O U E S M O E
R A I E R R D E D R
M M S P C I E U E R
O S Q S U A N E L A
R V I A E U R T F N
O E D L E T G E N O
' N O L E L O A N S E
R N E M S T C H E G
U E V A R A F A V A

◆ Solució a la passada sopa de lletres. Com recordareu, es tractava de localitzar el nom de deu jugadors de l'Algaida i amb les lletres sobrants llegir un pensament.

OBRA DE GABRIEL JANER MANILA

Novel·la

L'abisme (1969)
El silenci (1970)
La capitulació (1972)
Han plogut panteres (1971)
Els alicorns (1972)
L'agonia dels salzes (1973)
La cerimònia (1977)
Com si els dits m'haguessin tornat cuques de llum (1979)
La serpentina (1983) Traduïda al castellà.
Diumenge, després de lluna plena (1983)
Angeli musicanti (1984)

Narració

El cementiri de les roses (1972)
Petita memòria d'un mestre del meu temps (1975)
Tango (1977)
La meva terra (Crònica d'enamoraments i penitències) (1980)
Les llegendes de les terres de Lluc (1984)

Assaig

Implicació social i humana del teatre (Biografia apassionada de Cristina Valls) (1975)
Sexe i cultura a Mallorca: el cançoner (1979)
Sexe i cultura a Mallorca: la narrativa i el teatre (1982)
La literatura infantil (1979)
Història del teatre a Mallorca (1980)
Història de l'illa de Mallorca (1980)
La ciutat de Mallorca (1982)
Cultura popular i ecologia del llenguatge (1982)

Literatura infantil

El rei Gaspar (1976) Traduïda al castellà, euskera i francès)
Aucells esquius (*en col.laboració*) (1979)
El corsari de l'illa dels Conills (novel·la juvenil) (1984) Traduïda al castellà.

Teatre

Les aventures d'en Pere Pistoles (1981)
La princesa embuixada (1983)
El corsari de l'illa dels Conills (teatre) (1983)

Tesi doctoral

La problemàtica educativa dels infants selvàtics: el cas de "Marcos" (1978) Traduïda a l'anglès.

Entre els premis guanyats per Gabriel Janer Manila hi trobam els següents: Ciutat de palma 1967, Josep Pla 1971, Víctor Català 1971, Josep Ma. Folch i Torres 1975, Pompeu Fabra de Castelló 1976, Josep Pallach 1982, Cavall Fort de teatre juvenil 1983 i, el més recent, el Sant Joan 1984 de Sabadell.

Com és lògic, no podem relacionar aquí els nombrosos articles publicats a diverses revistes ni les conferències i pregons que ha pronunciat, una selecció dels quals apareixerà aviat recollida en un volum.

un home proscrit i perseguit, que no obstant se feia sentir i respectar pes seus propis enemics i que, molt sutilment, deia coses a través de ses seves comèdies. Per tot això vaig començar pes teatre.

4- *Però després te dediques sobretot a sa narrativa.*

Sí. El 67 escric sa primera novel·la, L'abisme, que guanyà es Ciutat de Palma i se publicà el 69. I és vera que vaig deixar es teatre -en part per falta de temps- i només he fet unes quantes coses de teatre per al.lots. Ara bé, hem de tenir en compte que he fet coses que dins una cultura normalitzada no hauria fet, coses que són una conseqüència d'unes necessitats que jo veia o intuïa; és es cas, per exemple, de "Sexe i Cultura a Mallorca" o d'"Història de l'Illa de Mallorca", obres que dins una cultura normal no haguessin estat necessàries.

5- *Una part important de sa teva obra està dedicada als infants.*

Es fet de reunir sa doble condició d'escriptor i de pedagog m'ha permès dedicar una part de sa meva obra a nins i joves. De totes formes no m'agrada encasellar certes obres meves dins sa categoria de juvenil; són obres destinades a qualsevol persona, i per exemple, una obra de teatre per al.lots ha d'esser suggerent i ha de dir coses a diversos nivells i edats.

6- *La teva obra és un exemple de fidelitat a una llengua ja que tota és escrita en català. Com qualificaries sa situació actual d'aquesta llengua i ses seves perspectives?*

Potser no som ben conscients des perill que corr sa nostra llengua: un perill que és, en primer terme, d'empobriment i, en segon, de desaparició. Si fóssim conscients d'aquest perill, ben real, seríem més radicals. Ensenyar-la unes hores a ses escoles no basta per a res. És cert que en es pobles és allà on és més viva i no perilla tant. Però tres hores setmanals és una misèria. Crec que tota s'ensenyança hauria d'esser en sa nostra llengua. Sa gent hauria de comprendre que és una llengua normal, que serveix per usar-la a nivell familiar i col.loquial, per escriure-hi poesia i per expressar-hi les idees més profundes i es coneixements científics. Potser no tenim forces suficients per fer-ho entendre,

però és ben cert que no podem refredar ni perdre temps.

Es clar que aquí hi intervé sa política: es polítics han d'assumir sa responsabilitat de sa normalització de sa llengua. Desgraciadament, no hi ha motius per sentir-se gens encoratjats.

7- *Es teus personatges sovint són uns fracassats o derrotats. Es possible que siguin un reflex des nostre poble, de sa nostra comunitat?*

Crec que es meus personatges no són del tot derrotats: són vitalistes i són pessimistes. Presenten una mescla d'aquests dos sentiments: són pessimistes, però també tenen ganes de viure, no accepten sa derrota. I jo crec que es nostre poble ha aguantat moltes derrotes -com es meus personatges- però no se resigna a sa derrota, no accepta sumissament es fracàs; hi ha un vitalisme que ha de sortir.

8- *"Els alicorns" sembla fruit d'històries sentides contar de petit i és una novel·la molt localitzada dins Algaida. No hi ha hagut altres històries que t'hagin atret per tornar-les a contar?*

Moltes de ses meves primeres novel·les són fruit de relats sentits contar a sa meva infància: he convertit en material novel·lable moltes històries que havia sentit explicar. Pentura "Els alicorns" és un cas més clar que altres, perque sa geografia d'Algaida hi és i es tema havia estat tractat ja per un altre algaidí, en Tomeu Montserrat amb "Les coves de Galdent", però aquest aprofitar velles històries és constant a sa meva obra.

I és que hem de tenir en compte que aquestes històries que sa gent sempre ha contat, a vegades en veu baixa, de qualche avantpassat o veïnat és novel·la, és narrativa oral. A més, complien una missió: durant sa meva infància era s'única narrativa amb què estava en contacte i era un poderós estímul de s'imaginació.

La xerradeta amb Gabriel Janer Manila podria allargar-se perquè són molts els aspectes de la seva obra que valdria la pena comentar; però ja ens hem extès molt. Li agraïm la seva atenció amb ES SAIG i el felicitem cordialment pels seus èxits, en especial pels que ha aconseguit aquests darrers dies.

una xerradeta amb...

gabriel janer manila

Per tenir una xerradeta amb en Gabriel Janer Manila no és necessari cercar uns motius immediats perquè sempre és actualitat. Basta mirar la seva obra, que vos oferim en aquestes planes per comprovar la seva constància, regularitat, serietat i vigència des dels seus inicis allà pel 1969: resulta impressionant la seva tasca realitzada en forma de llibres publicats. Però, a més a més, aquests darrers dies ha estat notícia per dos fets: d'una part, la presentació del seu darrer llibre "Angeli musicanti", i de l'altra, la concessió del premi Sant Joan de Sabadell per la seva novel·la "Els rius de Babilònia"

1- Vares néixer a Algaida l'any 1940

Dia 1 de Novembre. Mon pare diu que quan es capellans baixaven des cementeri jo plorava. Vaig estudiar a ca ses monges i després a ses Escoles. Es record de s'escola és que era molt trista, si bé aquesta impressió potser sigui resultat d'una reflexió posterior; record que era freda en tots sentits: hi havia una estufa que havíem de mantenir es mateixos nins amb estelles, llenya i carbó que hi dúiem. Es mestres estaven mal pagats i sa seva feina era poc apreciada; qualcun havia estat víctima de sa repressió de sa postguerra. En canvi, es record de sa joventut és bo, molt agradable; m'agrada reviure fets de quan era al.lot i recordar com jugàvem, molt a lloure. També passàvem molt de temps dins l'església, que ens proporcionava moltes oportunitats de deixar volar s'imaginació.

2- A part d'escriure, t'has dedicat i te dediques a s'ensenyament. Quina ha estat sa teva trajectòria en aquest camp?

He estat mestre durant tretze anys, director d'un centre escolar; durant cinc anys vaig treballar a un gabinet d'orientació pedagògica. Després vaig passar a un Institut i som Catedràtic de Llengua i Literatura catalana. Ho he anat alternant amb s'Universitat i a partir d'ara em dedicaré exclusivament a s'Universitat després d'haver superat ses proves d'idoneïtat.

3- Com començaren ses teves aficions literàries?

Començaren de molt nin. Na Francisca Mut, que venia a rentar a ca nostra, li contava a mumare que mentres ella rentava jo li feia sermons. Teníem una tia ja d'edat que hi veia molt poc i jo l'acompanyava a l'església i ses xerrades que feia amb altres velles eren autèntiques novel·les.

Possibilitats de lectura n'hi havia molt poques; a ca nostra només teníem uns quants llibres des meu padrí. Jo diria que es meu primer gran llibre va esser es cançoner, un llibre viu i expressiu; jo recollia cançons i quan vaig sebre que un altre senyor ja ho havia fet abans me'n vaig dur una gran decepció. Però es cançoner ja m'havia ensenyat molt.

És lògic que sa primera manifestació fos dins es teatre; hi va influir que mu mare en fos aficionada i m'agradava fer comèdies amb sos companys. Venia sa companyia Artis a representar, sobretot, obres d'en Pere Capellà; jo veia i sentia contar coses d'en Pere Capellà,

Segueix a la plana anterior